

Részeg ember 1935-ben

Tanulmányfő

Már három órája beszél.

Kilenc órakor megállott itt az utcánkban, házunk előtt kezében üres borosüveg. Csak úgy ötletszerűen beszélni kezdett erről-arról. Most már éjfélre jár, s még mindig beszél.

Mi, akik a forró, fekete, nyári éjszakában egy kis hűvösséget keresünk, ingujjban könyöklünk ki a nyitott ablakba, s hallgatjuk. Ki nyíltabban, ki rejtezkedőbben hallgatja, hogy mit mond a részeg ember. Mert az, amit mond – mi tűrés-tagadás –, érdekel bennünket, ha mosolygunk is rajta.

Valóban, amint végigtekintek a kivilágított ablakok során, melyekben férfiak, nők, gyerekek vannak, a kép fölöttébb hasonlít egy színház nézőteréhez. Az ablakok a páholyok, az utcapadok a zártszékek, a gyalogjárón csoportosulók a földszinti állóhely nézői, s ő, aki szónokol és hadonász, a színpadon ágáló színész. Majdnem telt háza van.

Úgy látszik, a színpadi válságról terjesztett hírek túlzottak. Íme, valamennyien félre tesszük munkánkat, olvasmányunkat, talán még a színházat is elmulasztottuk, hogy cserében érte valami lelki kitérülést és önvalloást kapjunk. Elepedünk egy kis őszinteségért. Ez a költészet sohasem árulhat petrezselymet.

A részeg ember cingár, fekete férfi, hajadonfőtt van, kalap nélkül, kiskabátban, a heveny szeszmérgezés izgalmi állapotában. Miről beszél? Mindenről a világon, ami eszébe ötlik, de elsősorban önmagáról, a lehető legszabadabb eszmetársítás alapján. Minthogy szavaira kevés közvetlen

visszhangot kap, a régi színpadi művek kedvelt formáját használja, a magánbeszédet. Több ízben hangsúlyozta már, hogy nyugalmazott csendőr.

– Nehéz, békebeli csendőr – mondja. – Erdélyt, a hazámat elvesztettem. Nem jól nyomoztunk. Az volt a hiba. Ha jól nyomoztunk volna, akkor ma is otthon lehetnék. Én most Tisza Pista helyettese vagyok. Tisza Pista fia vagyok. Na – mondja, és a földre néz.

Egyébként szeretetre méltó, jó modorú, illedelmes. Durva vagy sértő kifejezésekkel nem él. Csak a jogához ragaszkodik, ahhoz a szent jogához, hogy az utcán zavartalanul, szabadon beszélhessen. Véleménye szerint ebben sem ember, sem Isten meg nem akadályozhatja.

– A csendőr lő – folytatja. – Ha parancsom van, én is lövök. Lövök én, akárkire. Na – teszi újra hozzá, miután semmiféle ellentmondást nem tapasztal.

Egy egész világ ez az ember, a régi békevilág, a magyarság a [?] vadvirágos regényességével és családias-atyafiságos kapcsolataival.

– Aki csal, az nem becsületes ember – jelenti ki. – Legundokabb bűn a csalás. Még a lopásnál is undokabb. Mindenki csal. Csak a dzsenti nem. A dzsenti, az sohase csal.

Egyik hallgatója az önérzetére és méltóságára hivatkozva figyelmezteti, hogy hallgatják. Ő azonban nem jön zavarba.

– Ha hallgatnak – veti vissza emelt hangon –, urak hallgatnak.

Már rég elmúlt éjfél. A lakók aludni akarnak. Dühösen csapódnak be az ablakok, kilobbannak a lámpák. Valaki hazaküldi. Ő ennek ellenében egy kis bort kér. Bort hoznak neki, beletöltik palackjába. Kiissza. De nem mozdul. Erre a felső ablakból nyakon öntik egy csöbör vízzel, hogy kijózanodjék. Ezt se veszi zokon. A hőségben kissé fölfrissítette. Annál szaporábban beszél.

– A háborút elvesztettük – kiabál az ég felé rekedten. – Én nem szégyellem – hosszú szünetet tart és nyel egyet. – Szégyellje más – megint hosszú szünetet tart. – De én is szégyellem – szól halkán, mintegy önmagának, töredelmesen.

Csodálatos, milyen mélyen gyökereznek lelkében a közügyek. Aki a pohárköszöntők elcsépett, hivatalos szólamait olvassa nap nap után, nem is hinné, hogy benn a szívekben csakugyan van ilyen fájdalom is.

Ezt azonban már senki se hallja. Az utca kihalt. Mindnyájan alszanak. Ő, szegény, minthogy egyéb hallgatósága nem akad, leguggol a földre, s egy pinceablaknak beszél a nehéz, békebeli csendőrségről, Erdélyről, a nyomozásról, Tisza Pistáról s az elvesztett háború szegyenéről.

Egy óra felé erre vetődik az ügyeletes rendőr. Barátságosan karon fogja, hazafelé vezeti.

Ablakom előtt haladnak el.

Itt megáll a részeg ember, előkotorássza pipáját, rá akar gyújtani. Közben a pipája leesik a földre s összetörik.

– Na – mondja. – Ezt is megette a fene.

A rendőr, aki hivatalos szolgálatban van, de azért ő is magyar, mint a csöndháborító, hosszan nézi az összetört pipát, és bölint.

– Ezt meg.

Mindez afféle testvéries bölcselkedés. Olyan, mint mikor a francia a szerencse forgandóságáról elmélkedve megállapítja:

– *C' est la vie.*

(*Pesti Hírlap*, 1935. július 28. – S, 420–422. old.)

Budapesti panoráma és vásár a Ferenc József hídnál
1910 körül
MNM Történeti Fényképtár
Balogh Rudolf felvétele

„Gyönyörű volt ez az ifjú város a januáriusi reggel fehér tündöklésében.”